

L'obra gaudiniana a Tarragona

Rafael Ribó i Boada

El davallament de l'arquitectura neoclàssica i el ressorgiment del concepte medievalista a Catalunya coincidí amb un desvetllament dels temes literaris i arqueològics mediterranis produint obres, com diu Joan Bergós (1), superiors a les contemporànies europees. Ruskin, aleshores instigà una sèrie de conceptes que propugnaven la vivificació dels elements medievals amb l'espaisme i la policromia mediterrànies, flairats per un aire d'ornamentació naturalista que infantaria el Modernisme. Aquest nou art s'escamparia aviat per Europa però seria Catalunya qui concretaria les seves pautes i li aconseguiria l'esplendor màxima. Dintre d'aquesta escola hauríem de parlar de Domènech i Muntaner, Sagnier, Puig i Cadafalch, Vilaseca i, com a exponent de tots ells, Antoni Gaudí, que serà, pel seu naturalisme estructural i el seu geometrisme plàstic, continuador del fonamental hel·lènic.

Les primeres obres gaudinianes tenen plasmació en els dissenys urbanístics, i fanals a diversos punts de Barcelona. Les seves línies mestres i el seu caràcter naturalista presidirà tot el seu treball professional ja des d'un bon principi, per bé que, naturalment, l'anirà madurant i desenrotllant fins a arribar a l'obra cimera de la Sagrada Família. De tot arreu aplegarà elements a incorporar al seu treball, no solament l'arquitectònic puix que Gaudí treballà altres elements artístics; en aquest sentit serà molt profitós el viatge que farà juntament amb el marquès de Comillas a Andalusia i a l'Àfrica. Amb tot, resulta pueril destacar un accident quan al caràcter d'alegria, sensibilitat i gust per la vida que caracteritzà Gaudí el duqué a estar en una completa i atenta observació de la natura i dels homes i, sobretot, del món mediterrani que transpira el seu treball.

Les obres de Gaudí són prou conegudes —des dels primers treballs, com dèiem, urbanístics i de decoració a la plaça Reial de Barcelona— fins a la Sagrada Família, passant pel Palau i Parc Güell, de Barcelona; el palau episcopal d'Astorga; la casa dels Botines, a Lleó; el col·legi de Santa Teresa de Jesús a la casa Calvet, ambdues de Barcelona; l'església de la colònia Güell, a Santa Coloma de Cervelló; la urbanització camperola per als obrers de la Cooperativa Mataronense; la restauració litúrgico-arquitectònica de la Seu de Mallorca; les cases Batlló i Milà, de Barcelona...

L'ALTAR DEL COL·LEGI JESÚS MARIA DE TARRAGONA

Una de les obres —tal vegada la menys coneguda del treball de Gaudí, o menys divulgada i segurament també menys coneguda dels riudomencs i que tenen prop seu— sigui l'altar del col·legi de Jesús Maria que hi ha a Tarragona, al carrer Méndez Núñez.

Com diu Bassegoda (2), els vincles afectius de Gaudí amb aquest col·legi vénen donats per la seva neboda Rosa Egea Gaudí que va ésser educada en aquella institució. Les obres d'aquesta església foren inaugurades el 7 de desembre de 1879 i Antoni Gaudí fou l'encarregat de dissenyar i realitzar el seu altar, que, segons Ràfols, es deuria posar l'any 1882, posteriorment a la inauguració puix que s'ha comprovat que va ésser construït directament sobre el marbre blanc i negre i no sobre el formigó com haguera resultat lògic si s'hagués fet d'un bell principi.

CARACTERÍSTIQUES DE L'OBRA

L'altar té l'ara de marbre italià i l'antependi el

componen quatre columnes i tres medallons d'alabastre policromat. Les columnes tenen tot el regust arquitectònic de la primera època gaudiniana i són una lliure interpretació de les formes gòtiques en les quals ressalta la decoració floral dels capitells. Als medallons hi figuren els bustos de tres àngels en alt relleu, en actitud d'oració els extrems, i duent una

creu el central. Tal i com assenyala l'arquitecte Bassegoda Nonell, l'autor anònim de les escultures es troba en la línia de Llorenç Matamala, col·laborador amb Gaudí i Cascante al parc de la Ciutadella, que va dirigir Fontserè o bé Josep Llimona. Els àngels d'aquests medallons tenen un fons de cristall pintat de blau i estels de plata.

Les reformes litúrgiques que promogué el Vaticà II varen exigir una remodelació del presbiteri per tal de facilitar la missa de cara al poble. El 1969 s'elaborà un projecte que mantingué l'essència que havia impregnat originàriament Gaudí i que culminà el 8 de desembre de 1971. La solució havia estat ben simple: fer córrer l'ara de l'altar en sentit longitudinal sobre l'eix de la nau situant-lo uns metres més enllà de la seva antiga col·locació, fent possible la celebració litúrgica d'acord amb el nou ritual i la situació de la càtedra al lloc deixat per l'altar.

Sobre aquest aspecte de la nova litúrgia voldríem ací destacar l'avantguarda de Gaudí, ja mencionada per altres autors, en construir, sempre que això li era possible, l'altar de cara al poble, ja que ell pensava que això faria connectar més directament l'esperit evangèlic amb el sentiment del poble. Per això al monestir de Cova de Vera i a la Sagrada Família ho va preveure d'acord amb la seva idea i així

ho va realitzar en la restauració de la catedral de la Ciutat de Mallorca, que féu l'any 1904.

L'any 1936, el salvatgisme de certs sectors socials, destruí l'ostensori de l'altar de l'església de Jesús-Maria, que fou reconstruït després del 1939 i restaurat d'acord amb les normes del Concili Vaticà II el 1969.

Aquesta és una obra segurament de caràcter menor dins del treball ingent de Gaudí, però de gran importància i valor tanmateix, realitzada quan l'arquitecte tenia prop de trenta anys i a quatre de la seva llicenciatura acadèmica.

R. R. B.

NOTES:

- (1) Joan BERGOS, *Antoni Gaudí, arquitecte genial*. Barcelona, 1972.
- (2) Juan BASSEGODA, *Antonio Gaudí. Vida y arquitectura*. Tarragona, 1977. Cf. George R. COLLINS, Mauricio FARINAS, *Bibliography of Antonio Gaudí and the Catalan Movement. 1870-1930*. Charlottesville, 1973.

